

Solicitare formulată de Curtea de Justiție, în temeiul articolului 281 al doilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în vederea modificării Protocolului nr. 3 privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene

Introducere

Întemeiată pe articolul 281 al doilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, prezenta solicitare de modificare a Protocolului nr. 3 privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumit în continuare „statutul”) urmărește un dublu obiectiv.

Pe de o parte, ea vizează să stabilească domeniile specifice în care Tribunalul este competent, potrivit articolului 256 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, să judece trimiteri preliminare adresate de instanțele din statele membre în temeiul articolului 267 din tratatul menționat.

Pe de altă parte, ea urmărește să includă în domeniul de aplicare al mecanismului de admitere în principiu a recursurilor, intrat în vigoare la 1 mai 2019, recursurile formulate împotriva deciziilor Tribunalului pronunțate cu privire la deciziile camerelor de recurs ale organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii care existau deja la data amintită anterior, dar care nu sunt încă menționate la articolul 58a primul paragraf din statut și să extindă acest mecanism de admitere în principiu la contenciosul prevăzut la articolul 272 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, referitor la clauzele compromisorii cuprinse într-un contract de drept public sau de drept privat încheiat de Uniune sau în numele acesteia.

Aceste două propuneri se înscriu în contextul unei creșteri constante a volumului de muncă al Curții de Justiție și urmăresc să îi permită acesteia să continue să asigure misiunea care îi este încredințată de autorii tratatului și care constă în a asigura, în termene rezonabile, „respectarea dreptului în interpretarea și aplicarea tratatelor”¹.

I. Transferul către Tribunal al competenței de a judeca trimiteri preliminare adresate în temeiul articolului 267 TFUE în domenii specifice stabilite de statut

Deși cererile de decizie preliminară formulate de instanțele din statele membre ale Uniunii au fost până în prezent soluționate întotdeauna de Curtea de Justiție, posibilitatea de a încredința examinarea unora dintre aceste cereri Tribunalului Uniunii Europene există totuși în mod formal de mai mult de douăzeci de ani. Astfel, în cadrul Conferinței interguvernamentale care a condus la semnarea Tratatului de la Nisa, la 26 februarie 2001, articolul 225 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a fost modificat pentru a recunoaște Tribunalului o

¹ A se vedea articolul 19 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană.

competență de care până atunci era privat: aceea „să judece trimiteri preliminare adresate în temeiul articolului 267, în domenii specifice stabilite de statut²”.

Inserată în tratat într-un context marcat deja, încă din acea perioadă, de o creștere semnificativă a volumului de muncă al celor două instanțe concomitent cu demararea celei de a treia etape a Uniunii Economice și Monetare și cu intrarea în vigoare recentă a Tratatului de la Amsterdam, posibilitatea unui transfer parțial al competenței preliminare a Curții de Justiție la Tribunal era percepută de Curte însăși ca una dintre pistele posibile pentru evitarea congestionării pretoriului, pe lângă măsuri precum transferul către Tribunal al unor noi categorii de acțiuni directe, crearea unor camere pentru căi de atac cu caracter jurisdicțional sau filtrarea recursurilor³.

În pofida existenței acestei dispoziții, în acea perioadă nu a intervenit nicio modificare în repartizarea competențelor între Curtea de Justiție și Tribunal în materie de întrebări preliminare. În anii care au urmat intrării în vigoare a Tratatului de la Nisa, la 1 februarie 2003, s-a dat prioritate creării Tribunalului Funcției Publice a Uniunii Europene și transferului către Tribunal al ansamblului acțiunilor în anulare și în constatarea abținerii de a acționa, ce erau până atunci de competența Curții, cu excepția anumitor categorii de acțiuni de natură interinstituțională sau a acțiunilor formulate de statele membre împotriva actelor legiuitorului Uniunii. Trimiterile preliminare au rămas de competența exclusivă a Curții de Justiție, care, de altfel, a adoptat ulterior mai multe modificări importante ale regulamentului său de procedură și mai multe măsuri de organizare internă care au produs efecte semnificative atât în privința numărului de cauze soluționate de instanță, cât și în privința duratei medii de examinare a cauzelor, aceasta constituind una dintre preocupările majore aflate la originea reflecțiilor menționate mai sus referitoare la viitorul sistemului jurisdicțional al Uniunii Europene.

Chestiunea unui transfer parțial al competenței preliminare a Curții de Justiție la Tribunal a revenit pe ordinea de zi în contextul reformei arhitecturii jurisdicționale a Uniunii Europene, adoptată în anul 2015⁴, dar nu a condus nici la acel moment la o modificare efectivă a statutului în vederea stabilirii domeniilor specifice în care Tribunalul ar putea exercita o competență preliminară. Invitată de legiuitorul Uniunii să prezinte, până la 26 decembrie 2017, un raport privind posibilele modificări ale repartizării competențelor în materia întrebărilor preliminare, în special având în vedere dublarea numărului de judecători ai Tribunalului operată în cadrul reformei menționate mai sus, Curtea de Justiție a apreciat în acest raport, prezentat Parlamentului European, Consiliului și Comisiei la 14 decembrie 2017, că, *în acel stadiu*, nu era necesar să se efectueze modificări ale respectivei repartizări⁵.

² Acest articol corespunde în esență actualului articol 256 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în timp ce articolul 234, la care face trimitere, corespunde, sub rezerva unor modificări de ordin terminologic, actualului articol 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

³ A se vedea în această privință documentul de reflecție referitor la „[v]iitorul sistemului jurisdicțional al Uniunii Europene”, transmis Consiliului în luna mai 1999 (Doc. 8208/99 al Consiliului din 11 mai 1999), precum și contribuția prezentată de Curte și de Tribunal, un an mai târziu, în cadrul Conferinței interguvernamentale.

⁴ A se vedea Regulamentul (UE, Euratom) 2015/2422 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2015 de modificare a Protocolului nr. 3 privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene (JO L 341 din 24 decembrie 2015, p. 14).

⁵ Raport întocmit în temeiul articolului 3 alineatul (2) din Regulamentul (UE, Euratom) 2015/2422 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2015 (sublinierea noastră). Acest raport, care este

Curtea s-a întemeiat în această privință pe dificultățile inerente unei astfel de operațiuni, dar și, mai ales, pe împrejurarea că cererile de decizie preliminară formulate la Curte erau soluționate cu celeritate – durata medie a soluționării unor asemenea cereri era atunci de 15 luni –, în timp ce reforma arhitecturii jurisdicționale a Uniunii era încă în curs. Mai mulți judecători ai Tribunalului trebuiau încă să fie numiți și măsuri legate în special de organizarea internă a instanței care a rezultat din reformă trebuiau încă să fie adoptate.

Cinci ani mai târziu, situația se prezintă însă într-un mod foarte diferit.

Pe de o parte, numărul cererilor de decizie preliminară adresate Curții a urmat o curbă ascendentă și, de câțiva ani încoace, a generat o prelungire progresivă a duratei procedurilor din cauza dificultății cu care se confruntă Curtea de a examina cu aceeași celeritate ca în trecut cereri care sunt nu doar mai numeroase, ci și din ce în ce mai complexe sau mai sensibile⁶.

Pe de altă parte, reforma arhitecturii jurisdicționale a Uniunii Europene este în prezent pe deplin finalizată. Din luna iulie 2022, Tribunalul are efectiv câte doi judecători pentru fiecare stat membru, și anume un total de cincizeci și patru de judecători, și a efectuat în ultimii ani o reflecție aprofundată cu privire la organizarea sa internă și la metodele sale de lucru, care a condus printre altele la o specializare parțială a camerelor acestei instanțe, la o gestionare mai proactivă a cauzelor și la o trimitere sporită a cauzelor importante sau complexe unor complete extinse, compuse din cinci judecători. Aceste evoluții creează condiții bune pentru ca Tribunalul să poată judeca nu numai un număr mai mare de cauze⁷, ci și noi cauze, care nu intră doar sub incidența competențelor care i-au fost atribuite până în prezent.

În aceste împrejurări, Curtea apreciază că, în interesul bunei administrări a justiției, este necesar să se utilizeze posibilitatea prevăzută la articolul 256 alineatul (3) primul paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și să se stabilească în statut domeniile specifice în care Tribunalul este chemat să judece trimiteri preliminare adresate în temeiul articolului 267 din respectivul tratat (1). Acesta este obiectul primei părți a prezentei solicitări legislative, care precizează de asemenea, din motive de securitate juridică sporită, instanța însărcinată să asigure respectarea repartizării competențelor între Curte și Tribunal în materie preliminară (2) și garanțiile procedurale necesare pentru o examinare optimă a cererilor de decizie preliminară transferate Tribunalului (3).

(1) Domeniile specifice în care Tribunalul este chemat să judece trimiteri preliminare

disponibil în toate limbile oficiale ale Uniunii, poate fi consultat pe pagina de internet a instituției la adresa: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-01/ro_2018-01-12_08-43-52_600.pdf.

⁶ În timp ce Curtea a fost sesizată în anul 2016 cu 470 de cereri de decizie preliminară, acest număr s-a ridicat trei ani mai târziu la 641, iar în anul 2021, la 567. În aceeași perioadă, durata medie de soluționare a cauzelor preliminare a crescut, la rândul său, de la 15 luni în anul 2016 la 15,5 luni în anul 2019 și la 16,7 luni în anul 2021. La 30 septembrie 2022, numărul cererilor de decizie preliminară formulate de la începutul anului se ridică la 420, în timp ce durata medie de soluționare a cauzelor preliminare era de 17,3 luni. Pentru o prezentare mai detaliată a cauzelor introduse la Curte în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022 și a ponderii reprezentate în această privință de cererile de decizie preliminară, a se vedea tabelul care figurează în anexa 1 la prezenta solicitare.

⁷ Această constatare, care se întemeiază și pe numărul cauzelor introduse la Tribunal de la adoptarea Regulamentului 2015/2422, nu ține seama de o eventuală creștere a volumului său de muncă legată de evoluția activității legislative și administrative a Uniunii, în special în domeniul digital.

Astfel cum reiese chiar din modul de redactare a articolului 256 alineatul (3) primul paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, competența Tribunalului de a judeca trimiteri preliminare adresate în temeiul articolului 267 nu este o competență generală, care să se extindă la toate domeniile reglementate de dreptul Uniunii. Competența sa preliminară este chemată să se exercite în domenii specifice, aceasta presupunând, prin definiție, că cererile de decizie preliminară formulate de instanțele din statele membre trebuie să privească aceste domenii și să nu ridice probleme de interpretare sau de validitate a dreptului Uniunii de natură orizontală.

Mai concret, patru parametri sau principii directoare au ghidat Curtea în reflecția sa menită să stabilească domeniile specifice în care Tribunalul ar putea fi chemat să preia competența preliminară a Curții de Justiție.

Primul dintre acești parametri se referă la necesitatea ca domeniile examinate de Tribunal să fie clar identificabile la lectura cererii de decizie preliminară și să fie suficient de separabile de celelalte domenii reglementate de dreptul Uniunii pentru a nu suscita îndoieli cu privire la conținutul precis al întrebărilor adresate de instanțele naționale și, în consecință, cu privire la competența Tribunalului de a le examina.

Al doilea și al treilea parametru privesc identificarea unor domenii care ridică puține probleme de principiu și pentru care există o bază jurisprudențială importantă a Curții de Justiție, susceptibilă să ghideze Tribunalul în exercitarea noii sale competențe și să prevină riscul potențial de incoerențe sau de divergențe de jurisprudență.

În sfârșit, Curtea a urmărit să identifice domeniile care dau naștere unui număr de trimiteri preliminare suficient de important pentru ca transferul cererilor de decizie preliminară la Tribunal în domeniile vizate să producă un efect real asupra volumului său de muncă. Astfel, un transfer de numai câteva cauze – chiar dacă privesc domenii specifice – nu ar conduce la reducerea dorită a volumului de muncă al Curții.

Pe această bază – și după efectuarea unei analize aprofundate a statisticilor relevante referitoare la cauzele soluționate de Curte între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022⁸ –, Curtea a identificat șase domenii care răspund parametrilor citați anterior: sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, accizele, Codul vamal și clasificarea tarifară a mărfurilor în Nomenclatura combinată, compensarea și asistența pasagerilor, precum și sistemul de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră.

Aceste domenii, care sunt enumerate la alineatul (1) al noului articol 50b, care se propune să fie inserat în statut⁹, sunt astfel clar delimitate și suficient de separabile de alte domenii acoperite de dreptul Uniunii, sunt reglementate de un număr limitat de acte de drept derivat și, după cum reiese din statisticile menționate mai sus, conduc rareori la hotărâri de principiu, având în vedere că, dintr-un total de peste 630 de cauze, numai trei dintre ele au fost examinate de Marea Cameră a Curții în perioada avută în vedere. Aceste domenii au dat naștere, pe de altă parte, unei jurisprudențe bogate a Curții de Justiție, ceea ce ar trebui să limiteze considerabil riscurile unor divergențe de jurisprudență.

⁸ Aceste statistici figurează în anexele 2 și 3 la prezenta solicitare.

⁹ A se vedea articolul 2 din regulamentul propus.

Transferul către Tribunal al competenței preliminare a Curții de Justiție de a se pronunța cu privire la cererile de decizie preliminară formulate în domeniile citate anterior ar trebui să conducă la o reducere semnificativă a volumului de muncă al Curții, dat fiind că astfel de cereri reprezintă, în medie, aproximativ 20 % din totalul cererilor de decizie preliminară introduse la Curte în fiecare an, însă mai trebuie precizate modalitățile de împărțire a competenței preliminare între Curtea de Justiție și Tribunal și modalitățile de examinare a cererilor de decizie preliminară de către această din urmă instanță. Acesta este obiectul alineatelor (2) și (3) ale articolului 50b.

(2) O instanță unică însărcinată cu primirea cererilor de decizie preliminară și cu asigurarea respectării repartizării competențelor între Curtea de Justiție și Tribunal în materie preliminară

În măsura în care repartizarea competențelor între Curtea de Justiție și Tribunal în materie preliminară este guvernată de un criteriu material, iar cererile de decizie preliminară pot prezenta un caracter mixt și pot conține întrebări privind mai multe domenii, este necesar ca instanțele de trimitere să nu fie obligate să tranșeze ele însele problema dacă cererea lor de decizie preliminară este de competența Curții de Justiție sau de cea a Tribunalului. Prin urmare, din rațiuni de securitate juridică și totodată din rațiuni de celeritate, articolul 50b alineatul (2) din statut precizează că, astfel cum este cazul în prezent, toate cererile formulate în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene vor trebui introduse la Curtea de Justiție și că aceasta este cea care va transmite cererea Tribunalului după ce va fi verificat, în conformitate cu modalitățile prevăzute în regulamentul său de procedură, că aceasta se încadrează exclusiv în unul sau în mai multe domenii specifice menționate la articolul 50b alineatul (1) din statut.

Este important să se arate în această privință că verificarea efectuată de Curte în acest context nu constă într-o apreciere cu privire la oportunitatea de a trimite cauza la Tribunal sau de a o reține la Curte, având în vedere interesul întrebărilor adresate cu titlu preliminar. Această verificare urmărește exclusiv să garanteze respectarea principiului atribuirii de competențe, articolul 256 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene neconferind Tribunalului nicio competență de a se pronunța cu privire la întrebări preliminare care nu ar intra sub incidența unuia sau a mai multe domenii specifice stabilite de statut. O cerere de decizie preliminară care ar acoperi atât domenii enumerate la articolul 50b alineatul (1) din statut, cât și domenii care nu intră sub incidența acestui articol va fi, prin urmare, examinată de Curtea de Justiție, în timp ce o cerere care se referă exclusiv la unul sau la mai multe domenii vizate la acest articol va fi transferată în mod automat Tribunalului, indiferent de miza cauzei sau de importanța întrebărilor adresate.

Este de la sine înțeles că transferul unei cereri de decizie preliminară la Tribunal nu aduce atingere posibilității acestuia de a trimite cauza Curții de Justiție în cazul în care consideră că respectiva cauză „necesită o decizie de principiu susceptibilă de a aduce atingere unității sau coerenței dreptului Uniunii” sau posibilității Curții înseși de a efectua reexaminarea deciziei pronunțate de Tribunal „în cazul în care există un risc serios pentru unitatea sau coerența

dreptului Uniunii”¹⁰. Această reexaminare ar trebui să aibă însă un caracter excepțional. Întrucât introducerea unei cereri de decizie preliminară la Curtea de Justiție determină astfel suspendarea procedurii pendinte la instanța de trimitere în așteptarea răspunsului Curții sau al Tribunalului la întrebările adresate de această instanță, examinarea cererii de către Tribunal ar trebui în principiu să aibă un caracter definitiv.

În acest context și pentru a favoriza o abordare uniformă în soluționarea cererilor de decizie preliminară de către Curte și de către Tribunal, aceste două instanțe au apreciat, în cadrul pregătirii prezentei solicitări legislative, că trebuie oferite mai multe garanții procedurale instanțelor naționale, precum și părților din litigiul principal și celorlalte persoane interesate prevăzute la articolul 23 din statut.

(3) Garanțiile procedurale indispensabile unui tratament identic al cererilor de decizie preliminară de către Curtea de Justiție și de către Tribunal

Trei garanții procedurale au fost astfel incluse în statut.

În primul rând, la articolul 50b alineatul (3) prima teză din statut se prevede că Tribunalul va atribui cererile de decizie preliminară unor camere desemnate în acest scop. O asemenea desemnare a unor camere – care nu este necunoscută Tribunalului deoarece este deja pusă în aplicare, cu succes, la examinarea cauzelor privind funcția publică și proprietatea intelectuală – ar trebui să faciliteze preluarea acestui nou tip de contencios de către Tribunal, ea fiind totodată de natură să favorizeze o coerență sporită în soluționarea cererilor de decizie preliminară formulate în domeniile specifice vizate, întrucât toate vor fi tratate de aceeași (aceleași) cameră (camere) din cadrul Tribunalului.

Inclusă la articolul 50b alineatul (3) a doua teză din statut, a doua garanție referitoare la asigurarea aceleiași tratament procedural cererilor de decizie preliminară de către Curte și de către Tribunal decurge din desemnarea de către această din urmă instanță a unui avocat general în fiecare cauză preliminară pe care o va soluționa. La fel ca la Curte, această desemnare nu va implica prezentarea sistematică a unor concluzii în asemenea cauze, dat fiind că, în temeiul articolului 20 al cincilea paragraf din statut – aplicabil Tribunalului potrivit articolului 53 primul paragraf din statutul menționat –, o cauză poate fi judecată fără concluziile avocatului general atunci când nu pune o problemă nouă de drept, însă va contribui la soliditatea analizei efectuate de respectiva instanță, având în vedere că fiecare cauză va beneficia și aici de o dublă analiză, studiul dosarului efectuat de avocatul general desemnat putând completa, nuanța sau îmbogăți în mod util analiza efectuată de judecătorul raportor în raportul său prealabil.

În sfârșit, în măsura în care anumite cereri de decizie preliminară, dar și alte cauze, pot să merite atenția unui număr mai mare de cinci judecători, prezenta solicitare legislativă prevede modificarea articolului 50 din statut pentru a oferi Tribunalului posibilitatea de a se întruni într-un complet de judecată de dimensiune intermediară între camerele de cinci judecători și Marea Cameră, compusă din cincisprezece judecători. Astfel, Marea Cameră a Tribunalului nu ar trebui să fie reunită pentru a se pronunța cu privire la întrebările preliminare transmise

¹⁰ A se vedea în această privință termenii articolului 256 alineatul (3) al doilea și al treilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Tribunalului, din moment ce, pe de o parte, cauzele care necesită o decizie de principiu, care sunt în mod obișnuit de competența Marii Camere, ar trebui să fie trimise Curții, în temeiul articolului 256 alineatul (3) al doilea paragraf TFUE, și, pe de altă parte, dat fiind numărul de judecători care compun Marea Cameră, judecători care nu fac parte din camerele desemnate în acest scop ar putea fi puși în situația să se pronunțe în materie preliminară, ceea ce ar fi de natură să diminueze garanția preconizată la articolul 50b alineatul (3) prima teză din statut. Articolul 50 al treilea paragraf precizează în această privință că Regulamentul de procedură al Tribunalului va stabili compunerea camerelor, precum și cazurile și condițiile în care Tribunalul se va întruni în aceste diferite complete de judecată.

Considerate împreună, ansamblul măsurilor care precedă ar trebui să permită Tribunalului să gestioneze în mod optim această nouă competență, ele fiind totodată de natură să favorizeze interpretarea și aplicarea uniformă a dreptului Uniunii, indiferent de instanța chemată să statueze asupra cererii de decizie preliminară.

II. Extinderea, la Curte, a mecanismului de admitere în principiu a recursurilor

Dacă prima parte a prezentei solicitări de modificare a statutului este relativ inovatoare, cea de a doua parte are, în schimb, o sferă mai restrânsă. Ea urmărește numai să includă în domeniul de aplicare al mecanismului de admitere în principiu a recursurilor recursurile formulate împotriva hotărârilor sau a ordonanțelor Tribunalului referitoare la deciziile camerelor de recurs independente ale organelor, ale oficiilor sau ale agențiilor Uniunii Europene care existau deja la intrarea în vigoare a mecanismului amintit anterior, la 1 mai 2019, dar care nu au fost menționate la articolul 58a din statut și să extindă mecanismul de admitere în principiu la recursurile formulate împotriva deciziilor Tribunalului pronunțate în temeiul unor clauze compromisorii.

Atunci când mecanismul de admitere în principiu a recursurilor a fost instituit, în anul 2019, acesta a devenit astfel aplicabil recursurilor formulate împotriva deciziilor Tribunalului privind deciziile camerelor de recurs independente ale patru oficii sau agenții ale Uniunii menționate explicit la articolul 58a primul paragraf din statut¹¹, precum și recursurilor formulate împotriva deciziilor Tribunalului privind o decizie a unei camere de recurs independente instituite după 1 mai 2019 în cadrul oricărui alt oficiu sau agenție a Uniunii și care trebuie în mod obligatoriu să fie sesizată înainte ca o acțiune să poată fi introdusă la Tribunal. Or, la data de 1 mai 2019, alte organe, oficii sau agenții ale Uniunii care dispuneau, la rândul lor, de o cameră de recurs independentă existau deja și nu figurează în lista organelor, a oficiilor sau a agențiilor Uniunii citate la primul paragraf al articolului 58a din statut. Ne gândim aici, de exemplu, la Agenția Uniunii Europene pentru Căile Ferate, la Autoritatea Bancară Europeană, la Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe sau la Agenția Uniunii Europene pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei.

Întrucât niciun motiv special nu justifică absența lor din lista amintită anterior, se propune, așadar, din motive de coerență sporită, modificarea articolului 58a din statut în vederea

¹¹ Este vorba despre Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală, despre Oficiul Comunitar pentru Soiuri de Plante, despre Agenția Europeană pentru Produse Chimice și, respectiv, despre Agenția Uniunii Europene pentru Siguranța Aviației.

adăugării acestor organe, oficii sau agenții, care existau la data de 1 mai 2019, în lista celor patru organisme deja menționate în acest articol și să se prevadă, și în acest caz, că examinarea recursurilor formulate împotriva deciziilor Tribunalului privind o decizie pronunțată de una dintre camerele lor de recurs este condiționată de admiterea în principiu a acestora de către Curtea de Justiție. În conformitate cu articolul 58a al treilea paragraf, recursul este admis în principiu, în totalitate sau în parte, doar în cazul în care ridică o chestiune importantă pentru unitatea, coerența sau dezvoltarea dreptului Uniunii.

Din aceeași perspectivă, Curtea propune, pe de altă parte, extinderea domeniului de aplicare al mecanismului de admitere în principiu a recursurilor la recursurile formulate împotriva deciziilor Tribunalului referitoare la executarea unui contract încheiat de Uniune sau în numele acesteia și care cuprinde o clauză compromisorie, în sensul articolului 272 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Spre deosebire de cauzele vizate la primul paragraf al articolului 58a, cauzele deduse judecării Tribunalului în temeiul unei clauze compromisorii cuprinse într-un contract de drept public sau de drept privat încheiat de Uniune sau în numele acesteia nu au beneficiat de o examinare prealabilă de către o cameră de recurs independentă înainte de a fi supuse examinării Tribunalului, însă ele nu necesită din partea acestuia din urmă decât aplicarea pe fondul litigiului a dreptului național la care face trimitere clauza compromisorie, iar nu aplicarea dreptului Uniunii. Așadar, întrucât recursurile formulate în acest domeniu nu sunt în principiu susceptibile să ridice chestiuni importante pentru unitatea, coerența sau dezvoltarea dreptului Uniunii, Curtea preconizează să le supună aceluiasi mecanism precum cel aplicabil recursurilor formulate împotriva deciziilor Tribunalului referitoare la deciziile camerelor de recurs amintite mai sus.

Lista anexelor:

- 1) Cauze introduse la Curtea de Justiție între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022 – Detaliere în funcție de natura cauzelor
- 2) Cauze soluționate de Curtea de Justiție între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022 – Detaliere în funcție de natura cauzelor
- 3) Cauze preliminare soluționate de Curtea de Justiție între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022 în domeniile specifice vizate de solicitarea legislativă

REGULAMENTUL (UE, Euratom) 2022/... al PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL
CONSILIULUI

din ...

de modificare a Protocolului nr. 3 privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene

PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 256 alineatul (3) și articolul 281 al doilea paragraf,

având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, în special articolul 106a alineatul (1),

având în vedere solicitarea Curții de Justiție din 30 noiembrie 2022,

după transmiterea proiectului de act legislativ parlamentelor naționale,

având în vedere avizul Comisiei Europene din ...,

hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară,

întrucât:

(1) Ca urmare a invitației pe care Parlamentul European și Consiliul i-au adresat-o la 16 decembrie 2015¹², Curtea de Justiție a prezentat Parlamentului European, Consiliului și Comisiei, la 14 decembrie 2017, un raport privind posibilele modificări în repartizarea competențelor în materie de trimiteri preliminare în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Deși în acest raport Curtea de Justiție a apreciat că nu era necesar, la această dată, să propună modificări în ceea ce privește examinarea cererilor de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 menționat, ea a subliniat totuși în același raport că un transfer ulterior al competenței preliminare la Tribunal în anumite domenii specifice nu ar putea fi exclus dacă numărul și complexitatea cererilor de decizie preliminară adresate Curții de Justiție ar face ca o bună administrare a justiției să impună acest lucru. Un atare transfer corespunde de altfel intenției autorilor Tratatului de la Nisa, care au înțeles să

¹² A se vedea articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul (UE, Euratom) 2015/2422 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2015 de modificare a Protocolului nr. 3 privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene (JO L 341 din 24.12.2015, p. 14).

sporească eficacitatea sistemului jurisdicțional al Uniunii prin prevederea posibilității unei implicări a Tribunalului în examinarea unor asemenea cereri.

(2) Statisticile Curții de Justiție evidențiază faptul că atât numărul de cauze preliminare pendinte, cât și durata medie de examinare a acestora cresc. Această situație este legată nu numai de numărul mare de cereri de decizie preliminară cu care Curtea de Justiție este sesizată anual, ci și de complexitatea crescută și de sensibilitatea deosebită a unui număr din ce în ce mai mare de întrebări adresate instanței menționate. Pentru a permite Curții de Justiție să continue să își îndeplinească misiunea, este necesar, în interesul bunei administrări a justiției, să se utilizeze posibilitatea prevăzută la articolul 256 alineatul (3) primul paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și să se transfere Tribunalului o competență de a judeca trimiteri preliminare adresate în temeiul articolului 267 din tratatul menționat, în domenii specifice stabilite de statut.

(3) Tribunalul este în prezent în măsură să facă față creșterii volumului de muncă ce va rezulta din acest transfer de competență grație dublării numărului judecătorilor săi și măsurilor luate în contextul reformei arhitecturii jurisdicționale a Uniunii care a rezultat din Regulamentul (UE, Euratom) 2015/2422 al Parlamentului European și al Consiliului¹³. Întrucât volumul de muncă al Tribunalului este însă strâns legat de evoluția activității Uniunii, va trebui să se asigure că acesta poate continua să își exercite pe deplin controlul jurisdicțional în privința instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii, dacă este cazul, prin intermediul unei consolidări a efectivelor sale.

(4) Din rațiuni de securitate juridică, domeniile în care este atribuită Tribunalului o competență preliminară trebuie să fie clar delimitate și suficient de separabile de alte domenii. Pe de altă parte, aceste domenii trebuie să fi generat o bază jurisprudențială importantă a Curții de Justiție, care să poată ghida Tribunalul în exercitarea competenței sale preliminare.

(5) În plus, domeniile specifice trebuie determinate ținând seama de necesitatea de a degreva Curtea de Justiție de examinarea unui număr de cauze preliminare suficient de important pentru a produce un efect real asupra volumului său de muncă.

(6) Sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, accizele, Codul vamal și clasificarea tarifară a mărfurilor în Nomenclatura combinată răspund ansamblului criteriilor menționate mai sus pentru a putea fi considerate domenii specifice în sensul articolului 256 alineatul (3) primul paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

(7) Situația este aceeași în ceea ce privește compensarea și asistența pasagerilor, precum și sistemul de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră. Pe lângă faptul că aceste două domenii îndeplinesc deopotrivă criteriile menționate mai sus, Tribunalul este perfect în măsură să se pronunțe cu privire la cererile de decizie preliminară care țin de aceste domenii

¹³ Regulamentul (UE, Euratom) 2015/2422 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2015 de modificare a Protocolului nr. 3 privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene (JO L 341 din 24.12.2015, p. 14).

din moment ce contextul lor factual și tehnic determină, într-o mare măsură, interpretarea utilă a dispozițiilor relevante ale dreptului Uniunii.

(8) Având în vedere criteriul material aplicabil repartizării competenței preliminare între Curtea de Justiție și Tribunal, este necesar, din rațiuni de securitate juridică și de celeritate, ca instanțele de trimitere să nu trebuiască să tranșeze ele însele problema instanței Uniunii competente să examineze cererea de decizie preliminară. Prin urmare, orice cerere de decizie preliminară trebuie introdusă la o singură instanță, și anume Curtea de Justiție, care va stabili, potrivit unor modalități care vor fi precizate în regulamentul său de procedură, dacă cererea respectivă se încadrează exclusiv în unul sau în mai multe domenii specifice stabilite prin Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și, așadar, dacă aceasta trebuie examinată de Tribunal. Curtea de Justiție va rămâne astfel competentă să statueze asupra cererilor de decizie preliminară care, deși pot fi legate de domeniile specifice menționate, privesc și alte domenii, articolul 256 alineatul (3) primul paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene neprevăzând nicio posibilitate de a transfera Tribunalului o competență preliminară în alte domenii decât cele specifice.

(9) Pentru a oferi instanțelor naționale, precum și persoanelor interesate prevăzute la articolul 23 din statut aceleași garanții precum cele oferite de Curtea de Justiție, Tribunalul se va dota cu dispoziții procedurale echivalente cu cele aplicate de Curtea de Justiție examinării cererilor de decizie preliminară, în special în ceea ce privește desemnarea unui avocat general.

(10) Având în vedere particularitățile procedurii preliminare în raport cu acțiunile directe pentru care Tribunalul este competent, cererile de decizie preliminară trebuie atribuite unor camere ale Tribunalului desemnate în acest scop.

(11) În plus, pentru a menține în special coerența deciziilor preliminare pronunțate de Tribunal și în interesul bunei administrări a justiției, ar trebui să se prevadă un complet de judecată de dimensiune intermediară între camerele de cinci judecători și Marea Cameră.

(12) Statisticile Curții de Justiție evidențiază de asemenea un număr ridicat de recursuri formulate împotriva deciziilor Tribunalului. Pentru a menține eficacitatea procedurii de recurs și pentru a permite Curții de Justiție să se concentreze asupra recursurilor care ridică chestiuni de drept importante, este necesar să se extindă mecanismul de admitere în principiu a recursurilor, asigurându-se respectarea cerințelor inerente unei protecții jurisdicționale efective.

(13) Din această perspectivă, pe de o parte, acest mecanism trebuie extins la recursurile având ca obiect o decizie a Tribunalului privind decizia unei camere de recurs independente a unui organ, oficiu sau agenție a Uniunii care la data de 1 mai 2019 dispunea de o atare cameră de recurs independentă, dar care nu este încă menționată la articolul 58a din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene. Astfel, asemenea recursuri privesc cauze care au beneficiat deja de o dublă examinare, mai întâi de către o cameră de recurs independentă, iar apoi de către Tribunal, așa încât dreptul la protecție jurisdicțională efectivă este garantat pe deplin.

(14) Pe de altă parte, mecanismul amintit anterior trebuie extins la contenciosul privind executarea contractelor care cuprind o clauză compromisorie, în sensul articolului 272 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Astfel, acest contencios nu necesită din partea Tribunalului decât aplicarea pe fondul litigiului a dreptului național la care face trimitere clauza compromisorie și, așadar, nu ridică în principiu chestiuni importante pentru unitatea, coerența sau dezvoltarea dreptului Uniunii.

AU ADOPTAT PREZENTUL REGULAMENT:

Articolul 1

Articolul 50 din Protocolul nr. 3 privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumit în continuare „statutul”) se înlocuiește cu următorul text:

„Tribunalul se întrunește în camere compuse din trei sau din cinci judecători. Judecătorii aleg dintre ei pe președinții camerelor. Președinții camerelor de cinci judecători sunt aleși pe trei ani. Mandatul acestora poate fi reînnoit o dată.

Tribunalul se poate întruni de asemenea în Marea Cameră, în cameră intermediară între camerele de cinci judecători și Marea Cameră sau cu judecător unic.

Regulamentul de procedură stabilește compunerea camerelor, precum și cazurile și condițiile în care Tribunalul se întrunește în aceste diferite complete de judecată.”

Articolul 2

Se introduce în statut următorul articol:

„Articolul 50b

(1) Tribunalul are competența să judece cererile de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene care se încadrează exclusiv în unul sau în mai multe dintre următoarele domenii specifice:

- sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată;
- accizele;
- Codul vamal și clasificarea tarifară a mărfurilor în Nomenclatura combinată;
- compensarea și asistența pasagerilor;
- sistemul de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră.

(2) Orice cerere prezentată în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene se introduce la Curtea de Justiție. După ce va fi verificat, în conformitate cu

modalitățile prevăzute în regulamentul său de procedură, că cererea de decizie preliminară se încadrează exclusiv în unul sau în mai multe domenii menționate la alineatul (1), Curtea de Justiție transmite această cerere Tribunalului.

(3) Cererile de decizie preliminară transmise Tribunalului se atribuie, potrivit modalităților prevăzute în regulamentul său de procedură, unor camere desemnate în acest scop. În aceste cauze se desemnează un avocat general potrivit modalităților prevăzute în Regulamentul de procedură.”

Articolul 3

Articolul 58a din statut se înlocuiește cu următorul text:

„(1) Examinarea recursurilor formulate împotriva deciziilor Tribunalului privind o decizie a unei camere de recurs independente a unuia dintre organele, oficiile sau agențiile Uniunii menționate mai jos este condiționată de admiterea lor în principiu de către Curtea de Justiție:

- (a) Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală;
- (b) Oficiul Comunitar pentru Soiuri de Plante;
- (c) Agenția Europeană pentru Produse Chimice;
- (d) Agenția Uniunii Europene pentru Siguranța Aviației;
- (e) Agenția Uniunii Europene pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei;
- (f) Comitetul unic de rezoluție;
- (g) Autoritatea Bancară Europeană;
- (h) Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe;
- (i) Autoritatea Europeană de Asigurări și Pensii Ocupaționale;
- (j) Agenția Uniunii Europene pentru Căile Ferate.

(2) Procedura prevăzută la alineatul (1) se aplică de asemenea recursurilor formulate împotriva:

- deciziilor Tribunalului privind o decizie a unei camere de recurs independente instituite după 1 mai 2019 în cadrul oricărui alt organ, oficiu sau agenție a Uniunii, care trebuie sesizată înainte de a se putea introduce o acțiune la Tribunal;
- deciziilor Tribunalului referitoare la executarea unui contract care cuprinde o clauză compromisorie, în sensul articolului 272 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

(3) Recursul este admis în principiu, în totalitate sau în parte, potrivit modalităților precizate în Regulamentul de procedură, atunci când ridică o chestiune importantă pentru unitatea, coerența sau dezvoltarea dreptului Uniunii.

(4) Decizia privind admiterea sau neadmiterea în principiu a recursului se motivează și se publică.”

Articolul 4

(1) Cererile de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene care sunt pendinte la Curtea de Justiție în prima zi a lunii următoare datei intrării în vigoare a prezentului regulament sunt examinate de Curtea de Justiție.

(2) Recursurile formulate împotriva deciziilor Tribunalului privind o decizie a unei camere de recurs a unuia dintre organele, oficiile sau agențiile Uniunii menționate la articolul 58a alineatul (1) literele (e)-(j) și recursurile vizate la articolul 58a alineatul (2) a doua liniuță cu care Curtea de Justiție este sesizată la data intrării în vigoare a prezentului regulament nu intră sub incidența mecanismului de admitere în principiu a recursurilor.

Articolul 5

Prezentul regulament intră în vigoare în prima zi a lunii următoare datei publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Prezentul regulament este obligatoriu în toate elementele sale și se aplică direct în toate statele membre.

Anexa 1

Cauze introduse la Curtea de Justiție între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022

Detaliere în funcție de natura cauzelor

	2017	%	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022 ⁽¹⁾	%
Trimiteri preliminare	533	72,1%	568	66,9%	641	66,4%	557	75,6%	567	67,7%	420	66,7%
Acțiuni directe	46	6,2%	63	7,4%	41	4,2%	38	5,2%	29	3,5%	28	4,4%
Recursuri ⁽²⁾	147	19,9%	199	23,4%	266	27,5%	131	17,8%	232	27,7%	174	27,6%
Cereri de aviz	1	0,1%		0,0%	1	0,1%	1	0,1%		0,0%		0,0%
Proceduri speciale ⁽³⁾	12	1,6%	19	2,2%	17	1,8%	10	1,4%	10	1,2%	8	1,3%
Total	739		849		966		737		838		630	

⁽¹⁾ Cauze introduse între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022.

⁽²⁾ Sunt incluse în prezenta rubrică atât recursurile formulate în temeiul articolului 56 din Protocolul privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, cât și recursurile în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției vizate la articolul 57 din același protocol.

⁽³⁾ Sunt considerate „proceduri speciale”: asistența judiciară, stabilirea cheltuielilor de judecată, îndreptarea hotărârii, omisiunea de pronunțare, opoziția la hotărârea pronunțată într-o cauză judecată în lipsă, terță opoziție, interpretarea hotărârii, revizuirea hotărârii, examinarea propunerii Primului avocat general de reexaminare a unei decizii a Tribunalului, procedura de poprire și cauzele în materie de imunitate.

Anexa 2

Cauze soluționate de Curtea de Justiție între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022

Detaliiere în funcție de natura cauzelor⁽¹⁾

	2017	%	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022 ⁽²⁾	%
Trimiteri preliminare	447	63,9%	520	68,4%	601	69,5%	534	67,4%	547	70,9%	382	68,0%
Acțiuni directe	37	5,3%	60	7,9%	42	4,9%	37	4,7%	30	3,9%	32	5,7%
Recursuri ⁽³⁾	198	28,3%	165	21,7%	210	24,3%	204	25,8%	183	23,7%	142	25,3%
Cereri de aviz	3	0,4%		0,0%	1	0,1%		0,0%	1	0,1%	1	0,2%
Proceduri speciale ⁽⁴⁾	14	2,0%	15	2,0%	11	1,3%	17	2,1%	11	1,4%	5	0,9%
Total	699		760		865		792		772		562	

⁽¹⁾ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reuniturile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

⁽²⁾ Cauze soluționate între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022.

⁽³⁾ Sunt incluse în prezenta rubrică atât recursurile formulate în temeiul articolului 56 din Protocolul privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, cât și recursurile în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției vizate la articolul 57 din același protocol.

⁽⁴⁾ Sunt considerate „proceduri speciale”: asistența judiciară, stabilirea cheltuielilor de judecată, îndreptarea hotărârii, omisiunea de pronunțare, opoziția la hotărârea pronunțată într-o cauză judecată în lipsă, terța opoziție, interpretarea hotărârii, revizuirea hotărârii, examinarea propunerii Primului avocat general de reexaminare a unei decizii a Tribunalului, procedura de poprire și cauzele în materie de imunitate.

Anexa 3

Trimiteri preliminare soluționate de Curtea de Justiție între 1 ianuarie 2017 și 30 septembrie 2022 în domeniile specifice vizate de solicitarea legislativă

Tabelul 1: Numărul de cauze vizate*

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Total
Taxa pe valoarea adăugată	53	47	53	50	51	32	286
Accize	5	3	4	3	5	5	25
Codul vamal	11	0	7	4	6	2	30
Clasificarea tarifară	5	6	6	7	7	1	32
Compensarea și asistența pasagerilor	24	64	28	39	63	19	237
Cote de emisie de gaze cu efect de seră	3	5	3	3	6	1	21
	101	125	101	106	138	60	631

* În cazul în care anumite cauze privesc mai multe domenii specifice, ele sunt contabilizate, în mod evident, o singură dată și sunt incluse în coloana aferentă domeniului principal la care se referă.

Tabelul 2 : Procentul pe care îl reprezintă cauzele soluționate în domeniile specifice în raport cu numărul total de trimiteri preliminare soluționate în anul vizat

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Total
Numărul de cauze în domeniile specifice vizate de solicitarea legislativă	101	125	101	106	138	60	631
Numărul total de trimiteri preliminare soluționate	447	520	601	534	547	382	3031
	22,60%	24,04%	16,81%	19,85%	25,23%	15,71%	20,82%

Tabelul 3 : Tratamentul procedural al acestor cauze în perioada vizată

	Numărul total de cauze	Complețul de judecată*			Concluzii
		Marea Cameră	Cameră de 5 judecători	Cameră de 3 judecători	
Taxa pe valoarea adăugată	286	2	113	139	113
Accize	25	0	12	8	8
Codul vamal	30	0	17	11	14
Clasificarea tarifară	32	0	0	29	2
Compensarea și asistența pasagerilor	237	1	43	20	16
Cote de emisie de gaze cu efect de seră	21	0	11	7	10
	631	3	196	214	163

* Diferența dintre numărul total de cauze care intră sub incidența unui domeniu și suma cauzelor soluționate de diferitele complete de judecată se explică în esență prin retragerea anumitor cauze, soluționate prin ordonanță de radiere adoptată de Președinte.